

Verksamhetsrapport

efter kvalitetsgranskning av skolornas arbete
för att förebygga studieavbrott vid Älvsbyns
gymnasium i Älvsbyns kommun

Innehåll

Inledning	sid. 1
Bakgrundsuppgifter om Älvsbyns gymnasium	sid. 1
Bakgrund och syfte	sid. 2
Frågeställningar	sid. 2
Resultat	sid. 3
Metod och material	sid. 5

Inledning

Skolinspektionen genomför en kvalitetsgranskning av skolornas arbete för att förebygga studieavbrott i gymnasieskolan på yrkesprogram under hösten 2014 och våren 2015. Granskningen vid Älvsbyns gymnasium i Älvsbyns kommun ingår i detta projekt. Granskningen görs med utgångspunkt från ett antal elever vid den utvalda skolan, (se metodavsnitt). Resultatet avser således endast de elever på skolan vars skolsituation har granskats. Det finns fler elever med frånvaroproblematik på skolan, men deras studiesituation har således inte granskats.

Älvsbyns gymnasium besöktes den 10–12 februari 2015. Ansvariga inspektörer har Jon Torkelstam och Hans-Göran Arvidsson varit. I denna rapport redovisar inspektörerna sina iakttagelser och bedömningar. Förutom en redogörelse av kvalitetsgranskningens resultat ges även en kort beskrivning av granskningens syfte, frågeställningar och genomförande.

Kvalitetsgranskningen av skolornas arbete för att förebygga studieavbrott i gymnasieskolan genomförs i ytterligare 30 skolor. När kvalitetsgranskningen är avslutad i sin helhet redovisas de samlade resultaten i en övergripande rapport. För de skolor som ingått i granskningen ger den övergripande rapporten en referensram och en möjlighet till jämförelse med förhållanden på andra skolor. Det enskilda beslutet kan därmed sättas in i ett större sammanhang.

Bakgrundsuppgifter om Älvsbyns gymnasium

Älvsbyns gymnasium är en kommunal gymnasieskola i Älvsbyns kommun med cirka 200 elever. Gymnasieskolan leds av en rektor. Skolenheten erbjuder ekonomiprogrammet, estetiska programmet, hotell- och turismprogrammet, naturvetenskapsprogrammet, samhällsvetenskapsprogrammet, teknikprogrammet, vård- och omsorgsprogrammet och introduktionsprogrammen preparandutbildning, programinriktat individuellt alternativ, språkintröduktion samt yrkesintröduktion. Vid skolenheten finns en elevhälsa som består av rektor, specialpedagog, kuratorer och skolsköterska samt studie- och yrkesvägledare.

Bakgrund och syfte

Elever som helt lämnar utbildningssystemet är under stor risk för att hamna utanför arbetsmarknaden och att få såväl ekonomiska som psykosociala problem framöver. Även elever som genomgår gymnasieskolan men inte får slutbetyg, riskerar utanförskap från arbetsmarknad och vidare studier, särskilt i de fall då eleverna saknar betyg i ett stort antal kurser.

Trots att i stort sett samtliga ungdomar börjar gymnasieskolan är det endast 74 procent av landets 20-åringar som har ett slutbetyg från gymnasiet¹. För de nationella programmen är det yrkesprogrammen som har lägst andel elever som når ett slutbetyg inom tre år. Totalt sett är det knappt en procent av eleverna som startade på ett nationellt program i gymnasiet hösten 2011 som sedan inte finns registrerade i gymnasieskolan år två eller tre. Det vanligaste skälet till att eleverna inte fullföljer sin skolgång är alltså inte att de helt avbryter sina studier – utan istället att de fortsätter vara formellt registrerade i skolan men utan att nå slutbetyg. Detta pekar på att det finns en grupp gymnasieelever med behov av olika anpassningar och stödåtgärder som skolan bör uppmärksamma och rikta förebyggande insatser till.

En del i arbetet med att motverka studieavbrott handlar om att främja närvaro och deltagande i utbildningen, exempelvis genom en god generell undervisning och en trygg skolmiljö. En annan del i arbetet riktar sig *mer specifikt* till de elever som av olika skäl påbörjat en process mot studieavbrott, där det är centralt att skolan identifierar dessa elever samt utreder och sätter in åtgärder som utgår från varje elevs behov. Ett tydligt uttryck för att en elev är i negativ spiral som kan leda till studieavbrott är när eleven **riskerar att inte nå målen i ett eller flera ämnen och/eller har hög frånvaro i skolan**. Det kan finnas flera orsaker till detta, bl.a. problem i den pedagogiska miljön eller i den sociala miljön. Detta kan också samverka med sådana faktorer som inte har sitt ursprung i skolmiljön t.ex. problem i hemmiljön men där skolan ändå ska stödja eleven till att fullfölja utbildningen.

Kvalitetsgranskningens syfte är därför att granska om elever som riskerar att inte nå kunskapskraven, får det pedagogiska stöd de behöver, för att förebygga att de avbryter sina studier och istället når en yrkesexamen.

Frågeställningar

Förebygger gymnasieskolan studieavbrott genom att möta elevernas behov av pedagogiskt stöd så att eleverna ges möjlighet att nå kunskapskraven och nå en yrkesexamen?

1. Utgör elevens behov grunden för utformande av stödåtgärder för att eleven ska kunna nå kunskapskraven?

¹ Avser elever i den "gamla" gymnasieskolan då den första årskursen elever i den "nya" gymnasieskolan tar examen våren 2014.

2. Motiveras eleven till att delta i och genomföra de åtgärder som formulerats för att eleven ska kunna nå kunskapskraven?
3. Samverkar berörda aktörer inom skolan kring eleven så att stödet genomförs så effektivt som möjligt?

Resultat

Utifrån tidigare nämnda frågeställningar har Skolinspektionen bedömt kvaliteten i hur skolan arbetar med att förebygga Studieavbrott för eleverna i urvalet och identifierat ett prioriterat utvecklingsområde.

Utvecklingsområden

Utgör elevens behov grunden för utformande av stödåtgärder för att eleven ska kunna nå kunskapskraven?

Här granskas att de stödåtgärder som formulerats är anpassade för den enskilde eleven och om eleven är involverad i arbetet med att ta fram åtgärder. Det kan avse stödbehov i olika ämnen. Det kan också avse olika dimensioner av stöd, exempelvis anpassning av arbetsformer, stöd för att organisera sitt arbete eller stöd för att hantera sociala aspekter av utbildningen. Granskningen innefattar också om och hur åtgärderna och effekter av dem följs upp och utvärderas.

Granskningen visar att skolans personal är tydligt engagerad i elevernas kunskapsutveckling genom att medvetet arbeta för att eleverna ska kunna nå kunskapsmålen för utbildningen.

Eleverna i urvalet uttrycker att det är viktigt för dem att tillsammans med mentorer och lärare kunna samtala om vilka behov de har för att nå ännu längre i sin kunskapsutveckling. Det finns elever som upplever att deras behov uppmärksammas av skolan så att de känner sig motiverade att delta i undervisningen och därmed ökar sin närvaro i skolan. Exempelvis träffar elever och mentor varandra nästintill dagligen för samtal om elevens studiesituation. Det finns även elever som upplever att deras behov inte uppmärksammas i tillräcklig utsträckning. Exempelvis kan elever känna att de blir för beroende av kommunikationen med enstaka vuxna och om denna kommunikation inte fungerar så bra så träder inte någon annan i personalen in och tar över samtalsrollen. Eleverna menar att detta leder till en lägre motivation att fullfölja sina studier.

Eleverna anger att det i stor utsträckning är respektive mentor och vissa fall lärare som utifrån elevens behov planerar och vidtar åtgärder för att eleven ska nå kunskapsmålen för utbildningen. Exempelvis kan eleverna vid behov välja mellan att studera enskilt eller i grupp. Eleverna har även fått information om tidpunkter för omprövning av kurser som man fått betyget F i.

Det är enligt mentorerna i första hand de som ansvarar för att elevernas behov uppmärksammas. I stor utsträckning beskrivs elevens behov i de dokument som avlämnade grundskola skickar över till skolan säger mentorerna. Mentors samtal med föräldrar utgör också en viktig källa för att kartlägga elevens behov uttrycker mentorerna vidare. Enligt mentorerna är det dessa underlag som i stor utsträckning ligger till grund för skolans åtgärder visar granskningen. En viktig del i att uppmärksamma elevens behov är att skolan är liten och att det därför finns en närhet mellan lärare och elever som är bra säger mentorerna.

Mentorerna säger att de ofta tar direkt kontakt med representanter för elevhälsoteamet och planerar åtgärder utifrån de behov eleven har som framkommit vid den kartläggningen som genomförs enligt ovan. Exempelvis kan det gå till så att specialpedagog och mentor prövar sig fram med åtgärder för att finna en lösning för eleven. Detta arbetssätt är inte särskilt strukturerat utan utvecklas från fall till fall säger mentorerna.

Lärarna säger att det är svårt att kartlägga elevernas behov när de har hög frånvaro. Lärarna anger också att en del elever har en låg motivation till att fullfölja sina studier på grund av att det egna intresset för gymnasieprogrammet är lågt.

Lärarna säger att de inte behöver ha ett nära samarbete med elevhälsan eftersom de känner eleverna så bra. Lärarna uttrycker dock att det kan vara svårt att finna åtgärder som fungerar för eleverna i urvalet och att skolan skulle behöva ett forum där det går att diskutera och fokusera frågan om elevfrånvaro och hur skolan ska arbeta med dessa elever.

Det är mentorerna som har huvudansvaret för kontakten med eleven säger representanter för elevhälsan. De beskriver också att det finns rutiner för hur mentorer ska lämna över signaler till elevhälsoteamet om att elever riskerar att inte nå lägsta kunskapskrav för utbildningen. Dessa rutiner uppfattas dock av skolans personal på olika sätt vilket leder till att arbetet med att utreda, utforma och genomföra stödinsatser för eleverna kan ta olika lång tid uttrycker representanter för elevhälsan.

Representanter för elevhälsan säger att de det finns mycket dokumentation från grundskoletiden kring eleverna vilket ger en ganska bra bild av behoven. Representanter för elevhälsan säger även att det hälsofrämjande och förebyggande arbetet för dessa elever får stå tillbaks eftersom samtal och åtgärder i stor utsträckning präglas av reaktiva förlopp som exempelvis att det oftast handlar om att hjälpa elever i behov av stöd som har akuta problem.

Rektorn anger att det är mentor och specialpedagog som står för merparten av de insatser som är riktade mot elever med frånvaro. Vidare säger rektorn att det är skolans specialpedagog som i huvudsak står för kartläggning och utredning av dessa elevers behov. Denna information föredras sedan av specialpedagog vid skolans elevhälsoträffar och kan vid behov kompletteras av andra berörda i elevhälsoteamet. Rektorn säger dock att det tar för lång tid innan skolan hittar de rätta åtgärderna för elever med komplexa behov. Det finns enligt rektorn behov av att utveckla en tydligare arbetsgång, för

att uppmärksamma, utreda och besluta hur stödet ska utformas efter elevernas behov på skolan. Rektorn säger att mentorn har en mycket viktig roll i detta arbete men att mentorsuppgiften behöver föras fler diskussioner på skolan i syfte att skapa en större förståelse för uppgiften så att det inte uppfattas på olika sätt av mentorer och lärare.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att Älvsbyns gymnasium behöver utveckla sitt arbete med att kartlägga och utreda elevernas behov av stödåtgärder för att eleven ska kunna nå kunskapsmålen för utbildningen. Det är särskilt angeläget att skolans rutiner, för att kartlägga och utreda elevernas behov, förankras hos all berörd personal. Detta för att elevernas egna berättelser om vad de behöver för att lyckas i skolan ska kunna ligga till grund för skolenhetens arbete med att ge ett effektivt stöd till eleverna. Rektorn behöver därför leda ett utvecklingsarbete på skolans där samverkan mellan de som deltar i detta utredande och stödjande arbete tydliggörs och struktureras.

Metod och material

Under hösten 2014 och våren 2015 granskar Skolinspektionen skolornas arbete att förebygga studieavbrott vid 31 skolor i landet. Av dessa skolor har 8 kommunala huvudmän och 23 fristående huvudmän granskats.

Granskningens utgångspunkt har varit djupintervjuer med ca fem elever per skola som vid tidpunkten för granskningen var inskrivna på yrkesprogram. Urvalet av elever har baserats på en riskvärdering av elevens stödbehov, där elever med störst stödbehov valts ut för granskningen. Valet av elever har utgått från risksignaler från betygskatalog tillsammans med omfattande frånvaro. Granskningen har genomförts genom att inspektörerna inför besöket i skolan har tagit del av de utvalda elevernas individuella studieplaner, eventuella åtgärdsprogram och en sammanställning av skolans dokumenterade systematiska kvalitetsarbete.

Vid besöket har de utvalda eleverna intervjuats enskilt. Även de utvalda elevernas mentorer har intervjuats enskilt. Dessutom har lärare, rektorn och representanter för elevhälsan och studie- och yrkesvägledningen intervjuats.